УСТАНОВА “БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АРХІЎ-МУЗЕЙ ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА”

НІЖНІКАВА ТАМАРА МІКАЛАЕЎНА

ОПЕРНАЯ СПЯВАЧКА, НАРОДНАЯ АРТЫСТКА БССР,

НАРОДНАЯ АРТЫСТКА СССР

9 САКАВІКА 1925 Г. – 15 ЛЮТАГА 2018 Г.

ФОНД № 145

ВОПІС № 1

1949– 1967 гг.

МІНСК 2025

ЗМЕСТ

да воп. № 1　　　　**ф. 145**

№№	Назва раздзелаў	№ спраў	№ стар. воп.
	ПРАДМОВА		
1.	ДАКУМЕНТЫ Т.М. НІЖНІКАВАЙ	1-14	1-3
1.1.	РЭПЕРТУАР Т.М. НІЖНІКАВАЙ, ПІСЬМЫ ДА ЯЕ, АСАБІСТЫЯ ДАКУМЕНТЫ Т.М. НІЖНІКАВАЙ	1-4	1
1.2.	ДАКУМЕНТЫ ТВОРЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ Т.М. НІЖНІКАВАЙ	5-9	1-2
1.3.	ДАКУМЕНТЫ ПРА І СА ЗГАДКАЙ Т.М. НІЖНІКАВАЙ	10-12	2-3
1.4.	ДАКУМЕНТЫ, САБРАНЫЯ Т.М. НІЖНІКАВАЙ, І ІНШ.	13-17	3

Прадмова

Ніжнікава Тамара Мікалаеўна нарадзілася 9 сакавіка 1925 года ў горадзе Самара (РСФСР). У 1941 годзе скончыла сямігадовую Куйбышаўскую музычную школу [цяпер Дзіцячая цэнтральная музычная школа горада Самара]. У 1943–1949 гадах вучылася ў Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі імя П.І. Чайкоўскага (клас М.У. Уладзіміравай). На выпускным іспыце атрымала запрашэнне на працу ў буйнейшыя оперныя тэатры СССР. Абрала Дзяржаўны Вялікі тэатр оперы і балета БССР (цяпер – Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр Рэспублікі Беларусь)[1]. Праз тры месяцы па накіраванні Камітэта па справах мастацтваў СССР пры Савеце Міністраў СССР пераехала з Мінска ў Албанію, дзе выкладала вакал у Ліцэі мастацтваў у Тыране[2]. У 1951–1976 гадах салістка Дзяржаўнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР. З 1964 года адначасова выкладчык Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А.В. Луначарскага (цяпер – Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі) (у 1976–1986 гадах загадчык кафедры сольных спеваў, з 1980 года – прафесар).

Найбольш вядомыя оперныя партыі (каларатурнае сапрана), выкананыя Т.М. Ніжнікавай у Дзяржаўным Вялікім тэатры оперы і балета БССР у 1951–1976 гадах: Джыльды і Віялеты (“Рыгалета” і “Травіята” Дж. Вердзі), Ірыны (“Калючая ружа” Ю. Семянякі), Марынкі (“Марынка” Р. Пукста), Мюзеты (“Багема” Дж. Пучыні), Разіны “Севільскі цырульнік” Дж. Расіні, Царліны (“Фра-Д’ябла” Ф. Абера і “Дон Жуан” В.А. Моцарта) і інш.

З 1953 года Т.М. Ніжнікава актыўна гастралявала: апроч рэспублік СССР выступала ў Аўстрыі, Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Канадзе, Польшчы, Фінляндыі, Чэхаславакіі, Швецыі і інш. Падрыхтавала плеяду оперных спевакоў: народную артыстку Беларусі Л.К. Каспорскую, заслужаных артыстаў Рэспублікі Беларусь А.Г. Бундзелеву, М.А. Жылюка, В.І. Скарабагатава, А.У. Шведаву і інш.

У 1954 годзе атрымала званне “Заслужаная артыстка БССР”, у 1955 годзе – “Народная артыстка БССР”, у 1964 годзе – “Народная артыстка СССР”. Узнагароджана: Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР і Рэспублікі Беларусь (1954, 1971, 1983 і 1994), Прэзідыума Вярхоўнага Савета РСФСР (1966), Вярхоўных Саветаў Літоўскай ССР і УССР (1975); ардэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга (1955), Дружбы народаў (1988), Францыска Скарыны (2001) і Айчыны III ступені (2010); ганаровым значком “За ўклад у развіццё культуры Беларусі” (2005); медалём ЮНЕСКА “Віктар Гюго” і

---

[1] У артыкуле “Белорусский «соловушка»: голос, который объединял сердца. К 100-летию народной артистки СССР Тамары Нижниковой” (https://bolshoibelarus.by/rus/galereya/5493-nizhnikova.html?showall=&start=1) гаворыцца, што пасля сканчэння кансерваторыі Т.М. Ніжнікава кароткі час працавала ў Маскоўскім акадэмічным музычным тэатры імя народных артыстаў СССР К.С. Станіслаўскага і У.І. Неміровіча-Данчанкі, пасля чаго пераехала ў Мінск.

[2] Н. Тамашова. “Тамара Ніжнікава” (газетная публікацыя). // БДАМЛМ, Ф. 145. Воп. 1, Спр. 10, Л. 4.

дыпломам ЮНЭСКА (2015); прызам Беларускага саюза тэатральных дзеячоў "Хрустальная Павлинка" (2017).

Т.М. Ніжнікава памерла 15 лютага 2008 года ў Мінску, пахавана на Усходніх могілках.

Дакументы Ніжнікавай Тамары Мікалаеўны паступілі ў БДАМЛМ ад яе самой у 1967 годзе. У выніку навуковага апісання быў складзены вопіс № 1, у які ўвайшлі 17 спраў (118 дакументаў) за 1949–1967 гг.

Вопіс складаецца з 2-х невялікіх раздзелаў, дзе прадстаўлены дакументы Т.М. Ніжнікавай і дакументы Б.Г. Скабло і А.М. Саўчанкі (яе 1-га і 2-га мужа). Справы ў радзелах сфарміраваны па намінальна-храналагічным прынцыпе за 1949–1967 гады.

Прадмову склала
заг. аддзела В.Ф. Шаталава
31.03.2025

Установа "Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва"

ФОНД № 145
ВОПІС № 1
1949-1967

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пратакол ЭМК БДАМЛМ
ад 15.05.2025
№ 6

№№ п/п	Загалоўкі спраў	Крайнія даты	Коль-касць лістоў	Коль-касць дак-ў	АКД
	1. ДАКУМЕНТЫ Т.М. НІЖНІКАВАЙ				
	1.1. РЭПЕРТУАР Т.М. НІЖНІКАВАЙ, ПІСЬМЫ ДА ЯЕ, АСАБІСТЫЯ ДАКУМЕНТЫ Т.М. НІЖНІКАВАЙ				
1	Г. Златев-Черкин. “Момини жалби”. Вакальны твор для высокага голасу і фартэпіяна на верш Н. Ланкова (на балгарскай мове). Д. Христов. “Я разтуряй”. Народная песня для спеваў і фартэпіяна (на балгарскай мове). Друкаваныя выданні	1950, 1954	6	2	
	***				
2	Пісьмы сакратара Таварыства венгерска-савецкага сяброўства (Венгрыя) і супрацоўнікаў Цэнтральнага навукова-даследчага інстытута механічнай апрацоўкі драўніны Міністэрства лясной і дрэваапрацоўчай прамысловасці СССР да Т.М. Ніжнікавай са святочнымі віншаваннямі, словамі захаплення яе талентам. Канверт пісьма Варшаўскай мытні (Польшча) да Т.М. Ніжнікавай	1949-1967	9	3	
	***				
3	Грамата ад в.а. Камандуючага войскамі Беларускай ваеннай акругі на імя Т.М. Ніжнікавай. Выпіска з Загада войскам Беларускай ваеннай акругі і пастановы Прэзідыума ЦК прафсаюзаў работнікаў культуры аб аб'яўленні падзякі Т.М. Ніжнікавай за культурнае шэфства над Узброеннымі сіламі	1959-1966	4	4	
4	Запрашальны білет на святкаванне 50-годдзя Куйбышаўскай музычнай школы № 2 (РСФСР) на імя Т.М. Ніжнікавай	1960	2	1	
	1.2. ДАКУМЕНТЫ ТВОРЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ Т.М. НІЖНІКАВАЙ				
5	Праграмы балетнага спектакля "Мечта" Я.А. Глебава (вакальная партыя Т.М. Ніжнікавай) і оперных спектакляў "Корневильские колокола" Р. Планкета, "Лакме" Л. Дэліба, "Летучая мышь" І. Штрауса і "Молодая гвардия" Ю. Мейтуса	1953-1966	47	7	

№№ п/п	Загалоўкі спраў	Крайнія даты	Коль-касць лістоў	Коль-касць дак-ў	АКД
	Дзяржаўнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР з удзелам Т.М. Ніжнікавай. Праграма опернага спектакля "Риголетто" Дж. Вердзі Новасібірскага дзяржаўнага тэатра оперы і балета (РСФСР) з удзелам Т.М. Ніжнікавай				
6	Праграмы юбілейнага вечара В.А. Залатарова, канцэртаў, прысвечаных 88, 89 і 90 гадавінам з дня нараджэння У.І. Леніна, знаходжанню ў БССР караля Афганістана, дэлегацыі Польскай народнай рэспублікі, парламентскай дэлегацыі Рэспублікі Інданэзіі, прэзідэнта Рэспублікі Югаславія Іосіфа Броза Ціта і інш., з удзелам Т.М. Ніжнікавай (на беларускай, польскай і рускай мовах). Праграмы вечара беларускай музыкі і ўрачыстага канцэрта ў Балгарыі з удзелам Т.М. Ніжнікавай (на балгарскай мове)	1956-1965	63	19	
7	Гастрольныя афішы музычнага вечара і ўрачыстых канцэртаў з удзелам Т.М. Ніжнікавай у Балгарыі і Польшчы (на балгарскай і польскай мовах)	1958-1959	3	3	
8	Афішы сольных канцэртаў Т.М. Ніжнікавай у Дзяржаўным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета БССР і Клубе імя Дзяржынскага (БССР)	1961, 1965	3	2	
9	Гастрольная афіша фестывалю беларускага мастацтва ў РСФСР з удзелам Т.М. Ніжнікавай і рэпертуарная афіша з опернымі спектаклямі "Риголетто" Дж. Вердзі (Т.М. Ніжнікава ў партыі Джыльды, дачкі Рыгалета) і "Севильский цирюльник" Дж. Расіні (Т.М. Ніжнікава ў партыі Разіны) Новасібірскага акадэмічнага дзяржаўнага тэатра оперы і балета (РСФСР)	1966	2	2	
	1.3. ДАКУМЕНТЫ ПРА І СА ЗГАДКАЙ Т.М. НІЖНІКАВАЙ				
10	Артыкулы і нататкі пра і са згадкай Т.М. Ніжнікавай (на балгарскай, беларускай, польскай і рускай мовах). Машынапіс, выразкі з газет і часопіса	1952-1966	58	55	
11	С. Ламбина. "Весенний город солнцем залит…". Верш-прысвячэнне Т.М. Ніжнікавай і А.М. Саўчанку (мужу). Аўтограф	1966	1	1	
	***				
12	"Поёт Тамара Нижникова (творческий вечер народной артистки БССР)". Тэкст радыёперадачы	[1956-1958]	4	1	

№№ п/п	Загалоўкі спраў	Крайнія даты	Коль-касць лістоў	Коль-касць дак-ў	АКД
	з удзелам Т.М. Ніжнікавай. Машынапіс				
	1.4. ДАКУМЕНТЫ, САБРАНЫЯ Т.М. НІЖНІКАВАЙ, І ІНШ.				
13	Інфармацыйныя праспекты пра балгарскіх кампазітараў і піяністаў М. Галемінава і П. Уладзігерава і інш. (на балгарскай мове) (Балгарыя). Праграмы канцэртаў Дзяржаўнага народнага аркестра БССР, сімфанічнага канцэрта Беларускай дзяржаўнай філармоніі і інш. (БССР). Друкаваныя выданні, выразкі з газеты	1958 - [1960-я гг.]	36	11	
	Дакумент Б.Г. Скабло (1-га мужа)				
14	Запрашальны білет на святкаванне 50-годдзя Куйбышаўскай музычнай школы № 2 (РСФСР) на імя Б.Г. Скабло	1960	2	1	
	Дакументы А.М. Саўчанкі (2-га мужа)				
15	Дароўны надпіс "Заслуженному артисту БССР А. Савченко от благодарных зрителей" ад 30 сакавіка 1966 г. на настольнай папцы з мельхіёравай накладкай з выявай помніка Юрыю Далгарукаму ў Маскве		2	1	
	***				
16	Грамата ад Камандуючага войскамі Беларускай ваеннай акругі на імя А.М. Саўчанкі і пастановы Прэзідыума ЦК прафсаюзаў работнікаў культуры аб аб'яўленні падзякі А.М. Саўчанку за культурнае шэфства над Узброеннымі сіламі	1964-1966	3	3	
	***				
17	А. Сахалтуеў. "Комическая опера". Артыкул са згадкай А.М. Саўчанкі. Абвестка аб выступленні А.М. Саўчанкі на рыдыё. Выразкі з газеты	1961, 1964	3	2	

У дадзены вопіс унесена 17 (семнаццаць)

спраў з № 1 па № 17 , 118 дакументаў.

Вопіс склала і апрацоўку
фонду зрабіла
заг. аддзела ______________ В.Ф. Шаталава
17.03.2025

Дакументы прынялі:
заг. аддзела забеспячэння ______________ В.І. Бярэйшык
захаванасці дакументаў

"_____"____________20____ г.